

Přílohy

Příloha č. 1 – Rozhovorové otázky

„Dobrý den, jsem studentkou pedagogické fakulty a chtěla bych s Vámi udělat rozhovor, který bude sloužit výhradně pro mou diplomovou práci na téma Komunikace pedagogů na základních školách speciálních. Mám připraveno několik otázek a rozhovor s Vámi mi pomůže odpovědět na výzkumné otázky mé diplomové práce.“

Dobrý den, souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

V jaké škole působíte?

Jaké je Vaše křestní jméno?

Kolik je Vám, prosím, let?

Kolik let už je Vaše praxe?

Jaké je Vaše vzdělání?

VO1

Kolik žáků máte ve třídě a poruchou autistického spektra?

Máte-li nějaké žáky bez poruch autistického spektra, kolik jich je?

Předpokládám, že mají nějaké jiné postižení, jaké?

Většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáky a poruchou autistického spektra?

VO2

Nyní přecházíme ke druhé části rozhovoru. Ráda bych se Vás zeptala, zda jste v minulosti prošel/la nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

Zúčastnil/a byste se rád/a nějakého školení na komunikační dovednosti?

Pokud ano: Co Vás k tomu vede, jaká je vaše motivace?

Pokud ne: Jaké jsou důvody, nebo překážky?

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

Nyní jsme v závěru našeho rozhovoru, měl/la byste zájem ještě něco dodat, nebo zmínit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického spektra?

Příloha č. 2 – Transkripce rozhovorů

Respondent č. 1 – MPCHM

Dobrý den souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

- Ano.

Na jaké škole působíte?

- Základní škola speciální – Chotouňská.

Jaké je vaše křestní jméno?

- Muž M.

Kolik je vám let?

- 45

Prosím, kolik let je vaše praxe?

- 24

Jaké je vaše vzdělání?

- Vysokoškolské, učitel

Kolik žáků máte ve třídě s poruchou autistického spektra?

- 7

Máte někoho bez poruchy autistického Spektra a kolik?

- Asi jen jeden

A předpokládám, že má teda jiné postižení, jaké?

- Mentální retardace spojené s předčasným porodem.

Předpokládám, že většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

- Na základě používání žáka, nebo třeba co používal ve školce, nebo ve škole předchozí. Co používá doma a na základě vlastních zkušeností.

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáků s žáky autistického spektra?

- Využíváme znak do řeči a VOKS.

Nyní přicházíme k druhé části rozhovoru.

Ráda bych se vás zeptala, zda jste v minulosti prošel nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

- Ano, znak do řeči a "potom vlastně ten výměnný obrázkový systém – VOKS.

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

- Ano mám.

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

- Ano.

Zúčastnil/a byste se rád/a nějakého školení na komunikační dovednosti?

- Ano

Pokud ano: Co Vás k tomu vede, jaká je vaše motivace?

- Pro vzdělávání žáků v té komunikaci.

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

- Myslím si, že je malá propagace těchto seminářů a že se více prosazují jiné, například Snoezelen.

Jsme v závěru našeho rozhovoru.

Měl byste zájem ještě něco dodat nebo změnit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického.

- Jo, asi byl bych rád, kdyby se vhodné komunikační techniky nebo metodiky používali i doma, ne jenom ve škole. Tam je často problém. Bylo by to prostě pro ty žáky lepší.

Respondent č. 2 – LPCHŽ

Dobrý den souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

- Ano, souhlasím.

Na jaké škole působíte?

- Ve speciální škole pro děti s mentálním postižením, středně těžká až těžká mentální retardace, s dalšími souběžnými vadami, jako třeba autismus nebo Downův syndrom.

Jaké je vaše křestní jméno?

- Žena L.

Kolik je vám let?

- 35

Prosím, kolik let je vaše praxe?

- Hmm 16

Jaké je vaše vzdělání?

- Magistr speciální pedagog učitel

Kolik žáků máte ve třídě s poruchou autistického spektra?

- 4

Máte někoho bez poruchy autistického Spektra a kolik?

- Asi tři

A předpokládám, že má teda jiné postižení, jaké?

- Dvakrát syndrom fragilního X, jedno „Obyčejná mentální retardace“, no tak to vychází.

Předpokládám, že většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

- Na základě zkušeností z praxe a ve škole, třídě drobným testováním v běžném školním provozu, ve třídě. Testování jestli rozumí, jestli jsou schopni komunikovat. A co vlastně umí?

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáky s poruchou autistického spektra?

- Prvotně to s čím přijdou, což znamená velmi často znakování. Takže znak do řeči a nějaká forma obrázkové komunikace, kterou se pomalu snažíme

ukotvit do výměnného obrázkového komunikačního systému, do VOKSU a s tím, že používáme verbální komunikační prostředky, znakování a i ty obrázky.

Nyní přicházíme k druhé části rozhovoru.

Ráda bych se vás zeptala, zda jste v minulosti prošla nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

- Ano, na výměnný obrázkový systém VOKS.

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

- Ano, mám.

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

- Ano.

Zúčastnila byste se ráda nějakého školení na komunikační dovednosti?

- Ano.

Pokud ano, co vás k tomu vede, jaká je motivace?

- Chci lépe porozumět dětem a lépe s nimi komunikovat a pochopit více komunikačních systémů.

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

- Myslím, že nabídka těchto školení je, ale dostatečná určitě není.

Jsme v závěru našeho rozhovoru.

Měla byste zájem ještě něco dodat nebo změnit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického?

- Ano, že bez nalezení vhodného komunikačního kanálu se nedá vyučovat, vzdělávat ani navazovat s nimi kontakt.

Respondent č. 3 – MPCHM

Dobrý den, souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

- Ano

V jaké škole působíte?

- Chotouňská

Jaké je Vaše křestní jméno?

- Muž M.

Kolik je Vám, prosím, let?

- 44

Kolik let už je Vaše praxe?

- 20 let.

Jaké je Vaše vzdělání?

- vysokoškolské

Kolik žáků máte ve třídě a poruchou autistického spektra?

- 6

Máte-li nějaké žáky bez poruch autistického spektra, kolik jich je?

- Jeden,

Předpokládám, že mají nějaké jiné postižení, jaké?

- žák je s Downovým syndromem.

Většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

- Na základě schopností dítěte, a také na základě dosavadních komunikačních systémů, které využívalo, než přišlo k nám.

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáky a poruchou autistického spektra?

- Zatím základy znaku do řeči, plánujeme VOKS

Nyní přecházíme ke druhé části rozhovoru.

Ráda bych se Vás zeptala, zda jste v minulosti prošel nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

- Ano, prošel jsem znak do řeči, výměnný obrázkový systém.

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

- Ano, mám.

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

- Vedení nás plně podporuje.

Zúčastnil byste se rád/a nějakého školení na komunikační dovednosti?

- V případě zajímavé nabídky ano.

Pokud ano: Co Vás k tomu vede, jaká je vaše motivace?

- Rozvoj mých dovedností.

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

- Ano, ano samozřejmě, já myslím, že škála tady těch školení je opravdu široká, v dnešní době je to velký byznys. Například s učebnicí na VOKS bez vyškolení to prostě nedostaneš do ruky. Školení dneska dělá kdekdo a podle mého názoru, ne všechna školení jsou kvalitní a použitelná v praxi.

Nyní jsme v závěru našeho rozhovoru.

Měl byste zájem ještě něco dodat, nebo zmínit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického spektra?

Komunikační systémy jsou dobré, ale ne každá je vhodná pro každého žáka.

Respondent č. 4 – JPRŽ

Dobrý den, souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

- Ano, souhlasím.

V jaké škole působíte?

- Působím v Základní škole Rooseveltova, což je speciální škola, která vzdělává děti se středním mentálním postižením v kombinaci s poruchami autistického spektra.

Jaké je Vaše křestní jméno?

- Žena J.

Kolik je Vám, prosím, let?

- Je mi 48 let.

Kolik let už je Vaše praxe?

- Jéééé, no tak to už je nespočítatelně asi tak 25 let pracuju v oboru.

Jaké je Vaše vzdělání?

- Vysokoškolské.

Kolik žáků máte ve třídě a poruchou autistického spektra?

- No my teď od září máme šest dětí, jsou to samý chlupci.

Máte-li nějaké žáky bez poruch autistického spektra, kolik jich je?

- Ne, letos ne.

Většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

- Na základě zkušeností. Máme ve třídě už starší děti, tak podle toho co již měli v těch předešlých ročnících. U některých děláme VOKS, někde máme jenom kartičky. Hodně, hodně dětí si nosí i kartičky z domova. No a taky jsou ale děti, kde to musíme všechno dělat sami. A ty rodiče třeba nespolupracují.

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáky a poruchou autistického spektra?

- My máme hodně postižené děti, tak nejvíc komunikujeme pomocí fotografií. Ale někteří už umí různé piktogramy a různé znaky, které máme v komunikaci. U každého dítěte máme komunikační sešit nebo takový komunikační desky tak podle toho, co který zvládá. A některé děti mají,

používají jenom třeba nástěnky ve školách nebo různé komunikační proužky, nebo takové znaky.

Nyní přicházíme k druhé části rozhovoru.

Ráda bych se Vás zeptala, zda jste v minulosti prošla nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

- Ano, prošla jsem školením na výměnný obrázkový komunikační systém. Kdysi dávno.

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

- Ano,

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

- naše paní ředitelka je tomu velmi nakloněna.

Zúčastnila byste se rád/a nějakého školení na komunikační dovednosti?

- No určitě kdyby někdo přišel s nějakou metodou, která by nám byla ku prospěchu tak moc ráda.

Pokud ano: Co Vás k tomu vede, jaká je vaše motivace?

- No protože je to důležité pro ty děti, když neumí mluvit, když nepoužívají tu verbální komunikaci, tak se s nimi nějakým způsobem domluvit, ale aby to bylo potom funkční i do dalšího života, protože ono taky, když je naučíte jenom výměnný obrázkový komunikační systém, oni to taky nepoužívají třeba v prodejně nebo u lékaře, tak aby to bylo funkční pro to dítě.

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

- Já myslím, že dostatečná nabídka je, ale víte co, mi v těch speciálních školách, my musíme hlavně improvizovat, protože každé to dítě je úplně jiné a vy musíte pro každé dítě nastavit ten komunikační systém, tak aby mu odpovídalo, a to školení nás připraví jenom na jeden, jeden typ těch dětí, ale mi to různě kombinujeme. To není tak, že se všemi můžete dělat VOKS, že se všema můžete pomoci piktogramů, to je hrozně různorodé.

Nyní jsme v závěru našeho rozhovoru.

Měla byste zájem ještě něco dodat, nebo zmínit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického spektra?

- Já si myslím, že je to hlavně o tom učiteli. A o té spolupráci s tou rodinou.

Respondent č. 5 – HPRŽ

Dobrý den, souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

- Ano

V jaké škole působíte?

- Pracuji jako učitelka v Rooseveltově ulici.

Jaké je Vaše křestní jméno?

- Žena H.

Kolik je Vám, prosím, let?

- 61

Kolik let už je Vaše praxe?

- Začínám 40 rok, takže 39.

Jaké je Vaše vzdělání?

- speciální pedagogika učitelství

Kolik žáků máte ve třídě a poruchou autistického spektra?

- 6 dětí

Máte-li nějaké žáky bez poruch autistického spektra, kolik jich je?

- 4,

Předpokládám, že mají nějaké jiné postižení, jaké?

- plus dva mají středně těžké mentální postižení.

Většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

- Já mám ve třídě starší děti a ty už dokážou, co nemluví, komunikovat i bez pomoci komunikačních systémů. Dokážou ukázat, co chtějí a rozumějí, když se jim něco říká.

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáky a poruchou autistického spektra?

- Používáme piktogramy jenom, když si opakujeme sociální nějaký, sociální komunikaci, tak piktogramy a k tomu přikládáme slova.

Nyní přecházíme ke druhé části rozhovoru.

Ráda bych se Vás zeptala, zda jste v minulosti prošla nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

- Žádným

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

- Ano máme

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

- Ano, ano

Zúčastnil/a byste se rád/a nějakého školení na komunikační dovednosti?

- Ano, ale...

Pokud ano: Co Vás k tomu vede, jaká je vaše motivace?

- pouze jako možnost v dalších školních letech, nebo že budu mít malé děti jako prvňáčky, kteří budou potřebovat třeba VOKS.

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

- určitě

Nyní jsme v závěru našeho rozhovoru.

Měla byste zájem ještě něco dodat, nebo zmínit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického spektra?

- No, že u těch malých je to jako velká pomoc, ale postupně, aby se naučili komunikovat i ukazováním, bez verbální komunikace, když neumí mluvit.

Respondent č. 6 – JPRŽ

Dobrý den, souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

- Dobrý den, ano.

V jaké škole působíte?

- Já působím ve speciální škole v Rooseveltově ulici na Praze 6.

Jaké je Vaše křestní jméno?

- Žena J.

Kolik je Vám, prosím, let?

- Je mi 57.

Kolik let už je Vaše praxe?

- A myslíte tady na té škole? Tak to 8 let. Ale celou dobu od studií pracuji s dětmi.

Jaké je Vaše vzdělání?

- Vysokoškolské.

Kolik žáků máte ve třídě a poruchou autistického spektra?

- Teď jich tam mám pět.

Máte-li nějaké žáky bez poruch autistického spektra, kolik jich je?

- Ano, jednoho,

Předpokládám, že mají nějaké jiné postižení, jaké?

- ten má kombinaci středně mentálního postižení a myslím, že tam má výrazně asi další obtíže, nemluví. Takže možná nějaká vývojová dysfázie.

Většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

- No, vždycky si tak s rodičema, když přijdou děti do první třídy, tak si s nimi popovídám, co už mají z domu a potom podle toho určíme, jaký komunikační systém bychom měli nastavit, jak s nimi komunikovat.

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáky a poruchou autistického spektra?

- Používáme piktogramy, nebo znak do řeči. Často děti chodí s fotkama.

Nyní přecházíme ke druhé části rozhovoru.

Ráda bych se Vás zeptala, zda jste v minulosti prošla nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

- Teď si nevzpomínám, že bysme něco měli. Ale ne, teď ne.

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

- To určitě, ale my se teď soustředíme na jiné věci, trošičku máme teď tady problémové chování, tak se soustředíme na tady tyhle věci víc.

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

- Já myslím, že naše nová paní ředitelka je moc příjemná a vstřícná.

Zúčastnil/a byste se rád/a nějakého školení na komunikační dovednosti?

- No, víte co, asi jo. Ale tak člověk už toho taky hodně umí za tu svoji praxi.

Pokud ne: Jaké jsou důvody, nebo překážky?

- Já myslím, že už z té praxe mám těch zkušeností dost.

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

- To asi ano, ale já to nedokážu odhadnout.

Nyní jsme v závěru našeho rozhovoru.

Měla byste zájem ještě něco dodat, nebo zmínit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického spektra?

- No, je to čím dál náročnější, Vám řeknu, a ne tak ta komunikace, ale to chování. Jo, je to opravdu náročnější ty děti.

Respondent č. 7 – JUŽ

Dobrý den, souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

- Ano.

V jaké škole působíte?

- Speciální škola slunce, soukromá.

Jaké je Vaše křestní jméno?

- Žena J.

Kolik je Vám, prosím, let?

- 46

Kolik let už je Vaše praxe?

- 18

Jaké je Vaše vzdělání?

- vysokoškolské speciální pedagog

Kolik žáků máte ve třídě a poruchou autistického spektra?

- Dva, teď momentálně.

Máte-li nějaké žáky bez poruch autistického spektra, kolik jich je?

- 5

Předpokládám, že mají nějaké jiné postižení, jaké?

- další Downův syndrom, mentální retardace

Většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

- No. Úplně nepracujeme ve třídě s komunikačním systémem, protože do teď jsme se s každým dítětem nějak dorozuměli, ale máme tam holčičku, která by určitě možná potřebovala nějaký komunikační systém. Přestože už jsme ve fázi, kdy si rozumíme. Tak ze začátku to bylo těžký, ale teď nemáme komunikační systém.

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáky a poruchou autistického spektra?

- Ne. Autisti, kteří tam jsou, tak komunikují.

Nyní přecházíme ke druhé části rozhovoru.

Ráda bych se Vás zeptala, zda jste v minulosti prošla nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

- Jo, ale kdysi dávno, v rámci školy. Prstovou abecedu, piktogramy, ale jinak teď dlouho ne.

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

- Určitě, škola umožňuje.

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

- Velmi vstřícné.

Zúčastnil/a byste se rád/a nějakého školení na komunikační dovednosti?

- Ano

Pokud ano: Co Vás k tomu vede, jaká je vaše motivace?

- Motivace je ta, abychom se s každým dítětem, nejen ty, které jsou v naší třídě, že jo, ale škola je přece jenom větší, takže domluvit se s kterýmkoli dítětem jakékoliv třídy.

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

- To úplně nemám přehled, ale asi, asi ne, že málokterý odborník je schopen to předat formou, která bude využitelná v té škole nebo pro jednotlivé děti.

Nyní jsme v závěru našeho rozhovoru.

Měla byste zájem ještě něco dodat, nebo zmínit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického spektra?

- No určitě bychom se rádi dověděli mnohem víc, jak s nimi pracovat, jak s nimi komunikovat prohloubit vlastně vztahy. Prvotně škola nebyla určena žákům s poruchou autistického spektra, takže jsme vlastně někteří z nás amatéři, že opravdu úplně dobře s těma dětma pracovat, já osobně neumím.

Respondent č. 8 – KUŽ

Dobrý den, souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

- Ano

V jaké škole působíte?

- V soukromé základní a mateřské škole Slunce v Unhošti

Jaké je Vaše křestní jméno?

- Žena K.

Kolik je Vám, prosím, let?

- 51 let

Kolik let už je Vaše praxe?

- 11

Jaké je Vaše vzdělání?

- Mám vysokoškolské vzdělání a mám speciální pedagogiku a mám učitelství a ještě jsem si udělala tříletý kurz Montessori vzdělávání pro děti 6 až 12 let.

Kolik žáků máte ve třídě a poruchou autistického spektra?

- 4 čtyři autisty, takový ty vysokofunkční nebo středně funkční se zachovalým intelektem, nebo lehce sníženým.

Máte-li nějaké žáky bez poruch autistického spektra, kolik jich je?

- 4

Předpokládám, že mají nějaké jiné postižení, jaké?

- Mám tam, protože já učím na druhém stupni, mám takové děti, jako by lepší, kteří mají buď poruchy učení, nebo chování nebo kombinaci nebo třeba se i ..., maj třeba oblasti, kde se už pohybují třeba jakoby na hraně mentální retardace. ADHD. Pak mám ještě jednu specialitu, to je chlapec, který má epilepsii a vlastně v takové té formě invazivní, že vlastně se projevoval asi do 5. Třídy jako těžký autista a po náročné keto dietě se to strašně zlepšilo a vlastně až tak od sedmé třídy začal vnímat svět, komunikovat a tak, a tam je to teda velmi těžký, protože ten kluk se vlastně teďka jakoby jeví, že kdyby ten to neměl tak by byl možná, že i vysoce inteligentní, ale ta epilepsie mu úplně vyjedla matematiku, orientaci, rovnováhu. A to se vlastně projevuje ve všech sférách bytí a učení ve škole, takže to je taky hodně náročné.

Většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

- Narušenou? Tyhle ti to nemají, ale určitě ty dva měli, když byly menší jo. Takže protože já sama jsem matka dvou autistů, takže ono ještě období třeba kdy třeba jako by je víc narušená, třeba do těch sedmi let. V podstatě spousta těch dětí s autismem třeba do pěti let nemluví nebo třeba používá echolálii. Já jsem třeba vlastní děti rozmluvila přes básničky, písničky, přes rytmizaci. A to jsem ještě nevěděla, že je třeba nějaký výměnný obrázkový komunikační slovník a tak. A spoustu dětí, se přes tohle to učí. Takže já jsem třeba, jako mladá maminka, tak jsem vlastně procházela školením pro matky, pro ty pečující, třeba od Nautisu. Takže já jsem se třeba učila, jak funguje výměnný obrázkový komunikační systém.

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáky a poruchou autistického spektra?

- Všichni co mám já ve třídě, tak mluví, ale samozřejmě my jak jsme malá škola, jsme propojení, takže máme i kontakty s těma jinýma dětma a třeba na prvním stupni jsou i autisti, ty se hodně pohybují v echoláliích a třeba u kolegyně tam je třeba chlapec, kterej je takovej středně funkční autista, kterej hovoří pouze anglicky, takže pouze ti, co umí anglicky, mu rozumí, ale ta angličtina je většinou echolálická. Určitě používám vizualizaci rozvrhu hodin v lavici, odendavací piktogramy, dny v týdnu, datумы, čísla.

Nyní přecházíme ke druhé části rozhovoru.

Ráda bych se Vás zeptala, zda jste v minulosti prošla nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

- Ano, ano. Znakovou řeč. Pak jsem i udělala si přes ten Nautis jsem si udělala ten výměnný obrázkový komunikační systém, ale pak jsem se teda ještě zaměřila v té komunikaci na tu nonverbální. Takže jsem se ještě učila, jak děti s autismem učit číst obličej, výrazy v obličej, protože neumí vnímat ty emoce sami. Takže taky jakoby ta komunikace, že jo. Aby poznali, jestli se cítíš dobře, nebo jestli jsi šťastnej a tak.

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

- Máme.

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

- Když mu to dává smysl, tak ano.

Zúčastnila byste se rád/a nějakého školení na komunikační dovednosti?

- No na komunikační To už asi nepotřebuji., ale chtěla bych třeba jiný.

Pokud ne: Jaké jsou důvody, nebo překážky?

- Protože to mám jako 20let doma, 10 let ve škole, takže to už asi umím. Ale jsou další věci, který přicházejí s tím a to... Takže jakoby na komunikaci už nepotřebuji.

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

- Určitě není, protože vlastně jak jsme speciální škola, tak vlastně nás ty organizace jakoby něco nabízí, nabízejí tak nás oslovujou, takže pak nám to vedení pošle, ale ty školení se strašně opakují a není nic. A je velmi těžký najít, jakoby najít něco, co by jako bylo užitečného pro nás, pro autisty a tak... To jsou pořád takový ty stejné témata v prvním levelu, takže jako nic. Jakoby nic, tak aby nás to obohatilo a takový strašně těžký, člověk už jako něco ví a potřebuje jakoby další level, ale to už není, no. Takže nás posouvá jen ta praxe a zkušenosti no.

Nyní jsme v závěru našeho rozhovoru.

Měla byste zájem ještě něco dodat, nebo zmínit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického spektra?

- No, že to je strašně důležitý, protože jako když těch autistů se rodí čím dál, tím víc, ono se to jakoby říká, že to jakoby takový díky tomu, že jakoby je lepší diagnostika, ale myslím si, ze své osobní zkušenosti a co vidím, že těch dětí je čím dál tím víc, a že to je asi podle mě jakoby nějaký další evoluční krok ve vývoji lidstva, jako by dítě s autismem. Aa a a jsou to prostě naši spoluobčani a spousta z nich je jakoby funkčních, spousta z nich i známých osobností a my se prostě musíme naučit s nima komunikovat, jo? Je potřeba tomu trochu pomoc, pochopit to myšlení a můžete poznat zajímavého člověka, který vás strašně vobohatí. Jo, ale musíte prostě vědět jak na to. Oni se musí učit, jakoby ty naše zvyky, tak mi taky musíme, protože jich je hodně a budou prostě součástí společnosti, budou a jsou jakoby no jako přínosem, jo. Takže prostě se musíme naučit s nima komunikovat.

Respondent č. 9 – MUŽ

Dobrý den, souhlasíte s nahráváním rozhovoru?

- Ano

V jaké škole působíte?

- Na Základní škole Slunce.

Jaké je Vaše křestní jméno?

- Žena M.

Kolik je Vám, prosím, let?

- 55

Kolik let už je Vaše praxe?

- 6, možná víc

Jaké je Vaše vzdělání?

- Vysokoškolské v oboru speciální pedagogika, momentálně studuju učitelství na prvním stupni a potom mám Předškolní vzdělávání.

Kolik žáků máte ve třídě a poruchou autistického spektra?

- 4

Máte-li nějaké žáky bez poruch autistického spektra, kolik jich je?

- 4

Předpokládám, že mají nějaké jiné postižení, jaké?

- Downův syndrom

Většina dětí má narušenou komunikační schopnost, na základě čeho vybíráte komunikační systém?

- Nepoužíváme, maximálně piktogramy

Jaké komunikační způsoby používáte při komunikaci se žáky a poruchou autistického spektra?

- Máme tam chlapce z Ruska, kteří mluví rusky, ale češtině, krátkým větám, rozumí. Nejvíce používáme piktogramů. Pracujeme na bázi vizualizace a strukturalizace hlavně rozvrhu hodin. Ale hlavně znak do řeči, aby se dorozuměli.

Nyní přecházíme ke druhé části rozhovoru.

Ráda bych se Vás zeptala, zda jste v minulosti prošla nějakým školením na komunikační dovednosti a jakým?

- Určitě, konkrétně nevím, ale bylo v rámci studia.

Máte možnost absolvovat školení, které se týká komunikačních dovedností?

- Ano. No ono to je o tom, že to nepoužíváme, protože nám ty děti tady mluví, ale potřebujeme je rozmluvit, tady máme spíš problémy logopedické a artikulační problémy, že třeba těm dětem není rozumět.

Je vedení školy vstřícné k účasti učitelů na různých seminářích?

- ano

Zúčastnil/a byste se rád/a nějakého školení na komunikační dovednosti?

- Ano, ale spíš vyhledávám na to rozmluvení.

Pokud ano: Co Vás k tomu vede, jaká je vaše motivace?

- Abych jim pomohla.

Myslíte, že je dostatečná nabídka školení na komunikační dovednosti?

- Já myslím, že kdo si to chce najít, tak si to najde. Nikdo vám to na podnose určitě nepřinese, ale pokud chce a bude se třeba ptát kde, tak já si myslím, že toho je docela hodně.

Nyní jsme v závěru našeho rozhovoru.

Měla byste zájem ještě něco dodat, nebo zmínit ke komunikaci se žáky s poruchou autistického spektra?

- No, oni přemýšlí úplně jinak než my, zjistila jsem, že i vidí jinak než my, že oni mají všechno zkříženě. Takže vy se nemůžete ohradit, že on něco neví, jenom musíte na to... přijít na tu cestu, jak mu to říct a aby to pochopil, a on je potom i rád, že to funguje.

Příloha č. 3 – Kazuistiky

Kazuistika 1

Uvedení do problému:

Žáka, kterého jsem si vybrala je narozen v listopadu 2014, navštěvuje základní školu speciální v Praze. Jde o žáka s mentálními schopnostmi pohybujícími se v pásmu středně těžkého mentálního postižení, Dětským autismem a s narušenou komunikační schopností.

Rodinná anamnéza:

Matka narozena v roce 1976, vysokoškolsky vzdělaná v oboru finanční analýzy s nadprůměrným IQ. Otec s diagnózou F84.5 (Aspergerův syndrom), čtyři vysoké školy, ale nejsou v žádném kontaktu. Chlapec má sourozence-sestru dvojče. Její zdravotní stav je velmi dobrý. Vztah mezi sourozenci byl od malička dobrý, Šimon svou sestru vnímal, hrály si spolu, ale většinou respektoval pouze matku. Šimon vydržel bez matčiny přítomnosti například u babičky, ale neposlouchal ji. Zbožňoval svou chůvu. Celkové rodinné zázemí je dobré a podnětné. Péče matky je na velmi dobré úrovni.

Osobní anamnéza:

Chlapec se narodil po rizikové graviditě – preeklampsie (od 27. týdne) a vícečetná gravidita. Porod proběhl v 31. týdnu, byl indukovaný (vyvolaný) a sekci (císařským řezem). Šimon byl první z dvojčat. Váha 1480 gramů, délka 41 centimetrů. Jeho poporodní adaptace byla komplikovaná. Měl krvácení do mozku, cystu. Byl 14. dní v inkubátoru, kde podstoupil fototerapii, jelikož měl slabý novorozenecký icterus (žloutenku). Byl to dráždivý kojeneček, špatně spal a pořád křičel. Jeho raný psychomotorický vývoj byl opožděný. Sedět začal v 10. měsících, chodit v 17. měsících. Vývoj řeči byl též opožděný. Rehabilitoval Vojtovou metodou. Od malička byl Šimon v péči neurologa a klinického logopeda.

V červenci 2017 byl vyšetřen na Klinice dětského a dorostového lékařství. Závěr z tohoto vyšetření byl, že vývojová úroveň psychomotorických schopností chlapce je významně podprůměrná. Stagnace vývoje řeči, poruchy pozornosti a nedostatečná emocionální kontrola odpovídající symptomatice z okruhu poruch autistického spektra.

V dubnu 2019 podstoupil Šimon operaci zubů, se kterými měl problémy. Po operaci se mu ulevilo a začal se lépe rozvíjet. Nyní pravidelně docházejí na dentální hygienu. Pravidelně navštěvují psychiatrii, kde postupně dochází k zamedikování žáka. Risperdalem, Diazepamem a léky na spaní.

Závěry ze speciálně pedagogického centra:

V lednu 2018 byl chlapec vyšetřen ve speciálně pedagogickém centru. Závěr z tohoto vyšetření byl opožděný psychomotorický vývoj s výkony ve prospěch manipulace, konstrukce a tvarové paměti. Narušená komunikační schopnost, omezená reciprocita (vzájemnost) v sociálním kontaktu, symptomatika poruch autistického spektra-dětský autismus a narušená schopnost koncentrace pozornosti.

V září 2020 podstoupil chlapec kontrolní vyšetření. Jde o žáka s opožděným psychomotorickým vývojem, v pásmu středně těžkého mentálního postižení, se symptomatikou poruch autistického spektra-dětský autismus, s narušenou komunikační schopností a omezeným sociálním kontaktem.

Květen 2023 a závěry z vyšetření se, nijak zvlášť, neliší od předchozího vyšetření. Je však zaznamenán pokrok ve všech oblastech psychomotorického vývoje. Výraznější pokrok zejména v oblasti sebeobslužných dovedností.

Školní vzdělávání:

Šimon navštěvoval dětský klub Klubíčko, v lednu roku 2018 nastoupil do Mateřské školy Zajíc (Nautis), kde jeho vzdělávání probíhalo zdárně. Nástup do MŠ proběhl bez obtíží, chlapec byl učenlivý a zapojoval se do aktivit. Šimon byl ve školce spokojený. S nástupem do ní začal chlapec lépe spát. Pokud Šimon něco potřeboval, ukázal na to. Jeho hra byla běžná - stavění z kostek, vození věcí v autě, dokázal sledovat pohádku a navazoval vztahy s ostatními dětmi. Doma začal navazovat kontakt se sestrou a začal si všimnout kočky, kterou začal hladit. Zajímaly ho technické pomůcky, na kterých časem dokázal ovládat několik jednoduchých aplikací. V době docházky do MŠ byl plně na plenách, ale probíhalo trénování vysazováním. Sám se nenajedl. Oblékání nezvládal, svlékání probíhalo ve vzteku. V mateřské škole se začalo s postupným osvojováním komunikačního systému VOKS.

Od září 2020 nastoupil Šimon do základní školy speciální. Stravování se zlepšilo, dokázal používat lžičku a zkoušel vidličku. Stále na plenách. Nemluvil, pouze mama a ne. Ve škole se navázalo na komunikační systém VOKS.

Současný stav žáka:

Šimon chodí do základní školy speciální, momentálně je ve čtvrtém ročníku. Navštěvuje ergoterapii a fyzioterapii (chodí po špičkách). Na vzdělávání se podílí třídní učitel a asistent pedagoga. Sebeobsluhu v rámci třídy zvládá, pomocí názorného znaku pro malou potřebu. Velká potřeba se zatím nedaří. Trénuje stolování a používání celého příboru. Navštěvuje školní jídelnu, některá jídla jsou nahrazována jídlem z domova. Navštěvuje i školní družinu. Ve třídě je plně orientován v jednotlivých aktivitách a školní požadavky plní s výraznější dopomocí asistenta pedagoga a třídního učitele. Pro práci je třeba, aby byl naladěný. Má tendenci neustále posouvat nastavené hranice a je často vzdorovitý a tvrdohlavý. Avšak zabírá odklonění k jiné aktivitě. Šimon je výrazně mazlivý, a v některých momentech toho využívá-útěk od činnosti či odvedení pozornosti. VOKS používá s více jak 200 znaky. Nové znaky si osvojuje velmi rychle. Větný proužek používá, ale zatím minimálně. Ve znacích se dobře orientuje a dokáže vyjádřit, pomocí znaků, své potřeby. Pomocí VOKS znaků je ochoten plnit jednotlivé úkoly. Systém VOKS užívá i v domácím prostředí. Je velmi zvědavý, oční kontakt dokáže navázat, ale neudrží jej dlouho. Jednoduchým instrukcím rozumí dobře a bez větších potíží. Pozornost a soustředění kolísá, je potřeba ho neustále motivovat například drobnou odměnou. Hrubá motorika je ovlivněna chůzí po špičkách, jinak na dobré úrovni. Jemná motorika je trochu horší. Levá ruka se téměř nezapojuje. Preferuje pravou ruku, úchop psacího náčiní není plně fixován a má slabý přitlak. S podporou a mírným vedením ruky dokáže naznačit některé tvary. Šimon dokáže číst některé nápisy globální metodou.

Matka plně spolupracuje se školou, je velmi sdílná a snaží se Šimonovi zajistit vše dostupné. Šimon je schopen i dopravy s jinou osobou. Matka někdy využívá dopravní služby společnosti BEZBA.

Závěr:

Šimon pro komunikaci využívá náhradní komunikační systém VOKS, který je potřeba neustále obohacovat a zlepšovat jeho využití. Prospívá mu škola, do které chodí rád i malý třídní kolektiv. Šimona je potřeba vést ke zdokonalování a prohlubování hygienických a sebeobslužných návyků a dovedností, které mu pomou v budoucnu k jeho větší samostatnosti.

Kazuistika 2

Uvedení do problému:

Žáka, kterého jsem si vybrala, je narozen v listopadu roku 2009. Má výrazně narušené komunikační schopnosti, opožděný psychomotorický vývoj a se symptomy poruch autistického spektra.

Rodinná anamnéza:

Matka narozena v roce 1986. Vyučena cukrářkou, ale pracuje ve zdravotnictví pro převoz krve. Nyní na rodičovské dovolené. Biologický otec Olivera narozen 1977, vyučen automechanikem, pracoval jako řidič, zemřel před dvěma lety. S Oliverem byl pouze o víkendech, jednou za čtrnáct dní. Matka se vdala a nyní chlapec vyrůstá v úplné rodině. Nevlastní otec Olivera přijal a vychází spolu dobře. Pracuje jako řidič kamionu. Matka je zdráva, ale nevěděla, že je nositelkou poškozeného chromozomu X. Oliver má mladšího bratra necelé tři roky, narozen předčasně, z darovaného vajíčka. Neboť matka se chtěla vyhnout možným problémům, souvisejícím s poškozením chromozomu.

Osobní anamnéza:

Chlapec má dvě nesouvisející postižení. Genetické poškození X chromozomu (fragilní chromozom) a velmi těžkou perinatální zátěž. Oliver je narozen z dvojčat v šestém měsíci těhotenství císařským řezem. Chlapec měl velké zdravotní komplikace a dlouho bojoval o život. Porodní váha byla 860 gramů a délka 37 centimetrů, jeden a půl měsíce byl krmen stříkačkou skrz sondu přímo do žaludku. Oliver se narodil bez krve, byla nutná transfúze a měl krvácení do mozku IV. stupně. Oliverovo dvojče se narodilo s rozštěpem patra, byl na ventilaci, a nedožil se ani měsíce života. Zemřel na selhání plic. V důsledku zdravotního postižení má Oliver výrazně opožděný psychomotorický vývoj. Začal chodit ve dvou letech, chůze byla málo stabilní a často chodil po špičkách. Byl dlouho na plenách, ale při vysazení dokázal vykonat potřebu. Byl krmen, ale postupně bylo zařazeno používání lžice s dopomocí. Nedařilo se ani pít z hrnku, používal lahvičku s násoskou. Aktivní řeč se nerozvinula, ale mluvené řeči částečně rozumí.

Oliver je v péči neurologie, psychiatrie a speciálně pedagogického centra. Chlapec je zameditován Stratterou, která působí stimulačně a používá se k léčbě nedostatku pozornosti.

Navštěvoval mateřskou školu speciální. A nyní základní školu speciální. Adaptace na školní zařízení proběhla v obou případech bez větších problémů, neboť Oliver je od malička kontaktní, ale preferuje společnost dospělých. Jiné děti akceptuje, ale nevyhledává. Rád si hraje sám.

Oliver má v období listopadu a prosince těžší období, kdy pláče. Pravděpodobně teskní po dvojčeti.

Závěry ze speciálně pedagogického centra:

Chlapec s opožděným psychomotorickým vývojem. Jeho aktuální mentální schopnosti se pohybují na rozhraní středně těžkého a těžkého mentálního postižení. Narušená komunikační schopnost. Symptomy autistického spektra - stereotypní a repetitivní vzorce chování, zvláštnosti v oblasti sociální interakce. Výrazný psychomotorický neklid, porucha pozornosti. S nasazením medikace se však mírně prodloužila doba soustředění.

Vzhledem k závažným speciálním vzdělávacím potřebám je doporučeno vzdělávání se snížením výstupů na minimální úroveň, a to pomocí individuálního vzdělávacího plánu, který umožňují učivo přizpůsobit možnostem a schopnostem žáka. Zaměření IVP na komunikační dovednosti, koncentraci pozornosti a posílení paměti. Rozvoj samostatnosti a sebeobsluhy, grafomotorických dovedností. Po konzultaci s matkou probíhá nácvik komunikačního systému VOKS.

Současný stav žáka:

Aktivní chlapec, jenž má psychomotorický neklid a velmi krátkou dobu soustředění. Jeho hra má manipulační charakter. Hraje si sám, s věcmi manipuluje a těší ho, když vydávají silné zvuky. Rád si točí s káčou, kterou získává po vypracování úkolů. Má rád tablet, hlavně aby vydával zvuky a další hlučné domácí spotřebiče. Na sebeobslužné a hygienické návyky je potřeba dohlížet. Mluvené řeči částečně rozumí, reaguje na jednoduché povely. Aktivní řeč se nerozvíjí. Jako náhradní komunikační systém částečně používá VOKS, který se postupně navyšuje o další slova. Oliver pochopil systém, ale pokud nemá možnost použití VOKS systému,

dokáže získat věc, kterou chce i jiným způsobem. Například navede dospělého na indicie, dovede je k věcem, které jsou klíčové pro získání jeho oblíbené věci. Oliver dokáže svým hlučným projevem cíleně provokovat dospělého a čeká na reakci. Chlapec si dokáže vyndat svačinu a u oběda s použitím lžice nebo vidličky se sám bez větších problémů nají. Dříve nerad chodil, ale nyní chodí rád na procházky, kdy chodí vzadu a všechny kontroluje, aby nikdo nechyběl a spolužáky i kamarády rodiny úspěšně nahání. Pokud se Oliverovi něco nedaří, kouše se do zápěstí. Odloučení od matky zvládá dobře, tráví týden u babičky a pravidelně se s ní stýká. Nemá problém odejít s někým cizím, bohužel s kýmkoliv. Když byl mladší brácha miminko, Oliverovi vadil jeho pláč. Nyní už chce se vším pomáhat (třeba přebalovat).

Chlapec dokáže jednoduché vkládačky a postupně se zlepšuje v sestavování obrázků z více kusů, částečně dokáže třídit barvy. Vše strká do pusy a okusuje. U psacího náčiní je nutná dopomoc v úchopu i vedení ruky. Orientaci na ploše má dobrou, ale pozornost vydrží jen krátce.

Závěr:

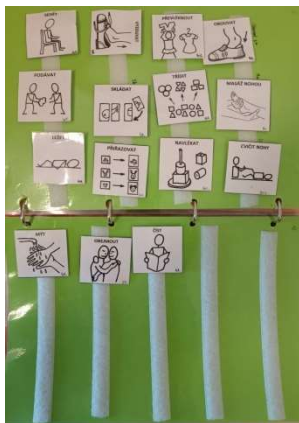
Oliver před nasazenou medikací byl velmi neklidný a doba soustředění byla velmi krátká. Po medikaci se dostavilo zlepšení jeho celkového neklidu, doba udržení pozornosti se prodloužila a došlo k nácviку komunikačního systému VOKS, který pomohl jak v soustředění se na určitou věc, tak na získání věci, kterou potřeboval, aby uspokojil své potřeby. Postupné navyšování slov by měly Olivera posunout v jeho komunikačních dovednostech tak, aby si dokázal říct o věci, vyjádřit své potřeby a nebyl frustrovaný z toho, že mu nikdo nerozumí. Komunikační systém používá Oliver ve škole, ve školní družině a částečně i doma. U Olivera je vidět, v oblasti komunikace, velký posun. Je potřeba respektovat jeho nálady, obzvlášť v období před vánočními svátky. Má plačtivé období a nechce dělat žádný úkol, ani komunikovat, vyhledává samotu. Po tomto období se dostaví pocity potřebnosti a Oliver chce pracovat na úkolech, které si sám vyhledá a nosí nadšeně ke stolu.

Příloha č. 4 – Fotografie komunikačního systému VOKS

Podstatná jména v různých kategoriích

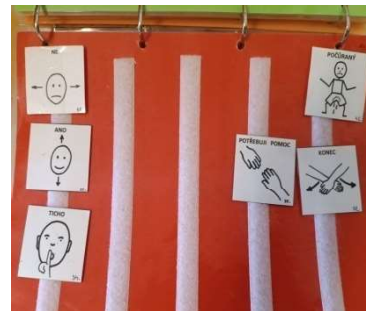

Slovesa

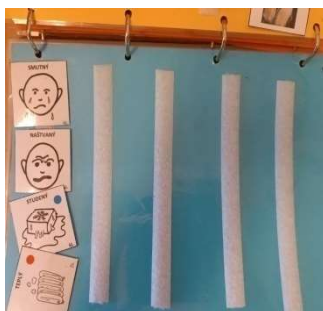

Frekventovaná slova užívaná

k podpoře řeči učitelů

Přídavná jména

Slovní spojení, slovesa a větný proužek šedé barvy

